

16337

guma

BORIS KIDRIČ

»ZLATA SREDINA«

*

1944

IZDAL IZVRŠNI ODBOR OSVOBODILNE FRONTE

«КНИЖКА ПЕРВАЯ»

A1C

BORIS KIDRIČ

„ZLATA SREDINA“

1944

IZDAL IZVRŠNI ODBOR OSVOBODILNE FRONTE

Tiskala „Partizanska tiskarna“

16337

8 20. 3. 1950/1214

„Zlata sredina“

Tri vrste ljudi sta spoznali Ljubljana in vsa Slovenija kmalu po okupaciji:

poštenega slovenskega človeka, ki je ob aprilski katastrofi do dna spregledal reakcionarnost, moralno pokvarjenost in nacionalno škodljivost predaprilske uradne politike, se na poziv Osvobodilne Fronte pridružil narodno osvobodilnemu gibanju, začel vse dosledneje in vse zavestneje žrtvovati za stvar narodne osvoboditve ter stopnjeval vse ostreje svoj odpor proti okupatorju; ta poštenu slovenski patriot, ki se je izvil predvsem iz zdravih nedrij slovenskega ljudstva, je zaradi svoje ljudske elementarnosti, združene z zavestnim prizadevanjem narodno osvobodilnega vodstva, vtisnil svoj udarni, resnično demokratični, ljudski pečat vsemu narodno osvobodilnemu gibanju; kmalu je postal in je tudi končnoveljavno ostal večinski, narodni tip prebujenega Slovence, vključenega v pokret Osvobodilne Fronte, ki je utelesila narodno in ljudsko enotnost v boju proti okupatorju, za srečno narodno in ljudsko prihodnost;

bivšega oblastnika z vodilnega političnega, upravnega ali kakega drugega javnega mesta, uradnega strankarja, zagrizenega reakcionarja, ali pa protiljudsko pijavko, ki je bodisi javno, bodisi iz ozadja vedrila in oblačila na nebu našega predaprilskega javnega življenja; ta predstavnik reakcionarnih protiljudskih in protinacionalnih sil, v celoti odgovoren za sramotni aprilski zlom, je iz najtemnejših reakcionarnih, protidemokratičnih in razrednih razlogov pljunil celo na svojo, že nekdanje cinično zlagano nacionalno frazo in se v popolnem pomanjkanju poslednje trohice nacionalne časti javno, kar se da škandalozno prodal okupatorju; imel je čast, da je postal začetnik, pokretnik in organizator belogardističnega — mihajlovičevskega narodnega izdajstva;

„sredinskega“ političnega špekulanta, v predaprilskem političnem, socialnem in kulturnem življenju sicer bolj ali manj tesno, vsekakor pa dejansko, z vsemi stvarnimi in moralnimi posledicami — vključenega v krog bivših oblastnikov in njihove — nacionalno katastrofalne politike; bolj ali manj neposredno, vsekakor pa moralno in dejansko soodgovornega za pot, ki je logično vodila v aprilski zlom; „sredinski“ politični špekulant se v zadnjih predaprilskih mesecih praviloma sicer ni tako vidno kompromitiral, kot so se razgalili bivši neposredni oblastniki, vendar pa to ni bila njegova zasluga, niti ne posledica njegove nacionalne poštenosti ali kake posebne daljnovidnosti, temveč kratko in malo izraz dejstva, da so ga iz teh ali drugih razlogov bodisi odrinili od uradne sklede, bodisi da je postajal ob nazornem razvoju dogodkov potuhnjeno previden in boječ; kolikor se danes „sredinski“ špekulant pere in hvali, da iz neposrednih predaprilskih mesecev in tednov nima na glavi masla, pa nikakor ne more trditi, da ga nima iz predaprilskih — let; vsebinsko bi pa bila celo taka njegova časovna primerjava povsem brez pomena, kajti za dejstvo gre, da je v politiki, ki se je meseca aprila zrušila z gromom in treskom, ves čas tako ali drugače sodeloval in da ni z njo prelomil — niti po aprilski katastrofi; čim je vzkipelo množično gibanje Osvobodilne Fronte, se ga je „sredinski“ politični špekulant prestrašil prav tako in iz istih vzrokov kakor bivši oblastnik; razlikoval se je od bivšega oblastnika le po tem, da se je bivši oblastnik javno opredelil za okupatorja, medtem ko se je „sredinski“ politični špekulant potuhnjeno izmikal vabilom Osvobodilne Fronte, sem in tja hinavsko zagrmel pri kakem zakotnem gostilniškem omizju bučno nacionalno frazo, praviloma pa cedil in trosil strupeno obrekovanje in hudobno natolcevanje proti narodno osvobodilnemu gibanju.

Osvobodilna Fronta je kmalu po svoji ustanovitvi združila velikansko večino slovenskih narodnih množic. Priporila si je vso pravico do krilatice: OF — to je slovenski narod sam. Pošteni slovenski patriot, droban človek iz slovenskega ljudstva, je postal množični nosilec našega narodno osvobodilnega gibanja.

Belogardistični — mihajlovičevski reakcionar in „sredinski“ politični špekulant sta bila potemtakem že na samem začetku narodno osvobodilnega pokreta obsojena, da ju končna zmaga naše borbe enkrat za vselej izloči iz našega javnega življenja,

Obsodilo ju je — slovensko ljudstvo. Kolikor sta se v treh letih in pol krvavega in usodnega narodno osvobodilnega boja trudila, da prenehata predstavljati zapuščeno in osamljeno pešico v slovenskem narodu, da se torej obdata s pristaši, ju je objektivna in moralna logika dogajanja prisilila, da svoje prizadevanje gradita izključno na okupatorjevi pomoči in podpori, na okupatorjevih udarcih po našem narodno osvobodilnem gibanju, na zaostalosti majhnega dela naših narodnih množic in na omahovanju, ki se je v tem delu zakonito pojavilo, čim nam je okupator vsekali močnejše udarce.

Belogardistični reakcionar je tak svoj posel opravljal — odkrito na okupatorjevi strani.

„Sredinski“ politični špekulant mu je sledil potuhnjeno, z bolj ali manj jasno zavestjo o objektivni vlogi svojega dejanja in nehanja ter je po mrhovinarsko računal nasadove „avantgardne vloge“ belogardističnih — mihajlovičevskih izdajalcev.

Zaradi „odkritega“ ravnanja belogardističnih reakcionarjev je danes — na pragu končne zmage naših narodov — vsakomur jasno, da je bela garda brez izhoda, da je kot narodno izdajstvo obsojena na pogin, kakršnega si je sistematično pripravljala in pripravila sama. Tri leta in pol potuhnjeni „sredinski“ računar pa se je v svoji zaviti miselnosti dokopal do nove zaplotniške ideje — namreč do brihtnega zaključka, da mu ob belogardističnem bankrotu vendarle kaže vskočiti v Osvobodilno Fronto. Po treh letih in pol se je torej „sredinski“ politični špekulant končno odločil. Sklenil je razglasiti domovini in svetu, da je „vselej obsojal sodelovanje z okupatorjem. Še globlje se je potuhnil. Svojo borbo proti Osvobodilni Fronti namerava prenesti z odkritega bojišča — v Osvobodilno Fronto samo.

Sicer mi slaba prede, toda morda je vendarle napočil moj čas, si misli „sredinski“ kalkulant. Dokler je bil okupator še močan, mi je moj starejši belogardistični brat utiral pot. Sedaj, ko se bo ta moj nesrečni brat sesedel, se moram vsekakor pridružiti tolikanj in tolikokrat prekleti Osvobodilni Fronti, ki zmaguje. Skliceval se bom na nekdanjo „večino“ v slovenskem narodu, pa čeprav jo je „večina“ že pred tremi leti ucvrla v OF. Poskušal bom reševati tudi svojega belogardističnega brata in vse našo neslavno preteklost. Res je sicer, da mi je pot s trnjem posuta, toda potuhnjen sem bil doslej in morda mi s potuhnje-

nostjo uspe, zvoziti tudi poslej. Saj ni mogoče, da bi konec konca odpovedal pregovor o — „zlati sredini“.

Danes je marsikaj mogoče, gospodje „sredinski“ špekulanti, kar ste vi nekoč obsojali za nemogoče. Da se bo slovenski narod dvignil v oborožen upor, da bo v njem zmagoval in zmagal, ste tudi ocenjevali kot nemogoče, pa je vendarle bilo in je mogoče!

Toda, dragi gospodje, tudi marsikaj, kar smo ini včasih proglašali za mogoče, pa vi niste hoteli, da bi bilo mogoče, je danes postalo — nemogoče. Med drugim je recimo nemogoče, da bi se po 15. septembru Osvobodilna Fronta z vami in vašimi tako imenovanimi „skupinami“, ki jih razen vas nikjer ni, še razgovarjala, še sklepala sporazume. Da vaše neodkritosrčno „spreobrnjenje“ in vaše vsiljevanje v Osvobodilno Fronto ne bo prevaralo kakega posameznega pristaša ali kake posamezne organizacije Osvobodilne Fronte, ki sta morda še preveč naivna in po stari slovenski navadi predobrega srca — zato, zgolj zato se bomo v pričujočih in naslednjih vrstah nekoliko ukvarjali z vašo bližnjo preteklostjo in sedanjostjo.

1. „Zlata sredina“ ob začetku osvobodilnega gibanja

Zgodovinsko, vselej dokazljivo dejstvo je, da je Osvobodilna Fronta omogočila udeležbo v narodno osvobodilnem gibanju vsem, ki se niso spečali z okupatorjem takoj ob njegovem prihodu. Vodstvo Osvobodilne Fronte je povabilo v Osvobodilno Fronto tudi „sredinske“ voditelje z njihovimi tako imenovanimi „skupinami“. Odveč bi bilo danes ponovno naglašati, da je bila platforma Osvobodilne Fronte sprejemljiva za slehernega poštenega Slovence in sleherno patriotično slovensko skupino. Ta resnica je splošno znana. Potrebno pa bo povedati, kar širši javnosti ni toliko znano, da je namreč vodstvo Osvobodilne Fronte „sredinskim“ političnim špekulantom ponudilo popolnoma enakopravno sodelovanje. „Sredinci“ se danes ne morejo z ničemer izgovarjati, da jih je kdo silil pod „komunistično“ ali kakršnokoli drugo „patronanco“. Tako Izvršni Odbor Osvobodilne Fronte kakor Centralni Komitet KPS sta zavzela stališče, da je dolžnost vseh skupin, udeležei ih v Osvobodilni Fronti, njihova medsebojna

lojalnost, funkcije in položaji pa da se naj ne dodeljujejo po osebnem vidiku ali na osnovi raznih skupinskih kompromisov, temveč na temelju dejanskega deleža v osvobodilni borbi.

Vodstvo Osvobodilne Fronte je vsekakor vedelo, zakaj se „sredinci“ izmikajo vstopu v Osvobodilno Fronto, čeprav sta bila platforma in vabilo taka, da ju je moral sprejeti vsakdo, kdor se je hotel imenovati Slovenca. Vodstvo Osvobodilne Fronte si je bilo povsem na jasnem, da se „sredinci“ zaradi svoje odgovornosti v preteklosti in iz protidemokratskega strahu pred lastnim ljudstvom Osvobodilne Fronte boje, da zaradi pomanjkanja vere v svoj lastni narod kljub silnemu začetnemu poletu osvobodilnega gibanja računajoč na njegov skorajšnji, vsekakor pa končni neuspeh in da potemtakem na žive in na mrtve — špekulirajo.

Kljub temu ni vodstvo Osvobodilne Fronte vse do 15. septembra 1944 pravzaprav nikoli prenehalo ponujati roke „sredinskim skupinam“ in njihovim „voditeljem“, (kolikor se niso seveda že sami odrekli svojemu „sredinstvu“.)

Zakaj?

Prvič zato, ker se je Osvobodilna Fronta borila za narodno enotnost proti njenim nasprotnikom. Drugič zato, ker so „sredinci“ naša stalna vabila, naj vstopijo v Osvobodilno Fronto, med ljudskimi množicami razgaljevala, kolikor so še namreč obstajale iluzije v njih. Tretjič zatregadelj, ker smo hoteli tudi samim „sredincem“ pošteno omogočiti, da se v težkem osvobodilnem boju pridružijo svojemu narodu in doprinesejo svoj delež.

Taktika Osvobodilne Fronte v odnosu do „sredinskih“ političnih špekulantov je bila torej hkrati poštena in daljnovidna. Poštena, ker je Osvobodilna Fronta tudi „sredincem“ dala priliko, da popravijo grehe iz bližnje in daljne preteklosti, daljnovidna, ker je „sredinske“ politične špekulante privedla — kakor se temu reče — „na čisto“. Ko je bila namreč narodu koristna in potrebna tudi „sredinska“ pomoč v utrjevanju njegove enotnosti, takrat gospodje „sredinski“ špekulanti niso hoteli pomagati, danes, ko je narodna enotnost Osvobodilne Fronte zmagala brez njih, bi pa radi vstopili v Osvobodilno Fronto in svojo borbo proti narodni enotnosti prenesli v njene vrste.

Mar si je sploh mogoče zamisliti boljše demaskiranje?!

„Sredinski“ politični špekulanti si o vsem tem 1941 in 1942 očitno niso bili na jasnem. Razloga sta pač dva. Prvič, njihova odtujenost lastnemu narodu, njihov strah pred ljudsko demokracijo, njihova bolj ali manj jasno izražena, vsekakor pa globoko zakoreninjena mržnja do vsega, kar je pokrenila in podvzela Osvobodilna Fronta. Drugič, njihova nevera v narodne sile, njihova kalkulacija, da OF ne more zmagati, njihovo špekuliranje na razpad zavezniškega bloka in njihovo prepričanje, da jugoslovansko narodno osvobodilno gibanje ne bo nikoli izbojevalo priznanja in nevmešavanja s strani zapadnega zavezniškega sveta.

Kot bistvena lastnost „sredinske“ gospode se je torej že v otroškem razdobju narodno osvobodilnega gibanja pokazala brezdušna, resničnemu patriotičnemu čustvovanju diametralno nasprotna špekulacija ki je bila vrhu vsega — kot so dogodki nazorno izpričali — v izrazito „sredinsko“ škodo tudi popolnoma zgrešena.

Pomanjkljivo in zato napačno pa bi bilo mnenje, da so se „sredinski“ politični špekulanti Osvobodilni Fronti samo izmikali. Kaj kmalu so šli dalje. Po vseh mogočih zakotnih zvezah, po vseh mogočih kanalih, pri vseh mogočih gostilniških in kavarniških omizjih so sistematično širili obrekovanje za obrekovanjem proti Osvobodilni Fronti. Taka njihova metoda je bila tem varnejša, ker so jo uporabljali pod plaščem „patriotične zaskrbljenosti“ in „čiste patriotične miselnosti“. „Sredinska“ metoda obrekovanja in natolcevanja je bila ob začetku osvobodilnega gibanja vsekakor sposobna, da bega ljudi v večji meri kakor pa začetno nastopanje odkritih belogardistov, za katere je tedaj sleherni Slovenec vedel, da so narodni izdajalci. Da je „sredinska“ metoda obrekovanja kljub vsemu ostala brez uspeha, moramo pripisati pravilni zasnovi Osvobodilne Fronte, ki je znala vzbuditi in zajeti naše ljudsko zdravje.

Za zgodovino ostaja dejstvo, da je „sredinsko“ ravnanje že 1941. ob prvem poletu našega narodno osvobodilnega gibanja, pomagalo zbirati sile belogardistični reakciji, ki je bila takrat morda še bolj onemogla, kakor pa je že danes. „Sredina“ torej nastopi ob samem svojem rojstvu kot neposredni pomočnik, kot neposredna rezerva odkritega belogardizma.

Ne bi zadostovalo, če bi na tem mestu govorili samo o zavestnih izmišljotinah, o namernem „sredinskem“ obrekovanju

in natolcevanju. „Sredinski“ politični špekulanti se niso omejili zgolj nanj. Njihova taktika se je med drugim izživila zlasti v tem, da so apelirali na tradicionalne hlapčevske usedline v naših narodnih množicah, na vse, kar nam je privzgojila naša suženjska preteklost. Oborožena borba bo rodila samo nepotrebne žrtve, partizanski način borbe je na naših slovenskih tleh popolnoma nemogoč, geslo o samoodločbi slovenskega naroda razbija Jugoslavijo, Osvobodilna Fronta nam po zapravila naše meje, ker se na svojem začetku ukvarja s partizanstvom namestu z mejnimi problemi, ne organizirajmo odpora, ki bo vzbudil okupatorjevo reakcijo, temveč načrtujmo za svobodno bodočnost itd. itd. — take so bile 1941 in v prvi polovici 1942 „sredinske“ krilatice.

Danes bi bilo seveda popolnoma odveč, če bi ponovno poudarjali in dokazovali njihovo bednost, njihovo smešnost. Zaradi takratne zasnove jugoslovanskega narodno osvobodilnega gibanja in Osvobodilne Fronte imamo danes svojo narodno vojsko, zaradi takratne zasnove jugoslovanskega narodno osvobodilnega gibanja in Osvobodilne Fronte imamo danes hkrati z enotne in močno federativno Jugoslavijo lastno slovensko državnost, zaradi takratne zasnove jugoslovanskega narodno osvobodilnega gibanja in Osvobodilne Fronte lahko danes na temelju svojih realnih sil pred vsem svetom postavljamo vprašanje svojih meja, zaradi takratne zasnove lahko danes realistično izdelujemo načrte za bodočnost, zaradi takratne zasnove sodimo danes med najuglednejše narode na svetu.‡

Če take zasnove tedaj ne bi bilo, bi „sredinsko“ namišljeno in našemljeno načrtovanje iz 1941. leta spravilo slovenski narod v položaj, ko bi njegovi načrti — kolikor bi tako ime sploh zaslužili v odločilnem letu 1944. ostali na papirju.

Gre še za vprašanje, kaj je „sredinska“ miselnost, ki se je s takimi in podobnimi „argumenti“, s takimi in podobnimi apeli na „pametno“ slovensko ljudstvo upirala zasnovi Osvobodilne Fronte, dejansko odražala. Ne bo težko odgovoriti. Odražala je odpor vsega, kar je bilo v teku desetletij in stoletij slabega privzgojeno slovenskemu narodu, proti zdravemu nacionalnemu prerodu, ki ga je izvedla triletna osvobodilna borba Osvobodilne Fronte. V tem pogledu predstavljata torej „sredinska“ miselnost in sam pojav „sredine“ — „ideološko“,

„zgodovinsko“, „realistično“, in kaj vem, kako še, „utemeljevan“ odpor suženjske preteklosti proti svobodni, narodni in ljudski bodočnosti.

Tudi če zgrabimo stvar s te strani, moramo ugotoviti, da je „sredina“ v svojem bistvu odražala isto, kar je zrcalila bela garda, z razliko seveda, da je bela garda že ob samem svojem vzniku v smislu Mahničeve „doslednosti“ pritirala zadevo do njenega absurdnega viška, da pa je „sredina“ začetkom nastopila s sprejemljivejšimi, „patriotično“ pobarvanimi „aduti“.

Gospodje „sredinski“ špekulanti so si seveda še ustvarjali, da se zares gredo „zlati sredino med ekstremi“. Toda na tej „sredini“ ni bilo prav nič zlatega. Ta „sredina“ je vsebovala samo bedo, bedo v vsakem pogledu. Organizacijsko niso imeli ničesar, vojaško so morali pripravljati tla belogardističnim obo-roženim oddelkom, propagandistično so se morali zateči k ogab-nemu obrekovanju in natolcevanju najbolj zdravega pokreta, kar jih je bilo kdaj koli v slovenskem narodu, v razdobju, ko je šlo za slovenski narodni prerod na temelju njegovih ljudskih sil so morali apelirati na hlapčevske ostanke preteklosti.

Imeli so dve poti na izbiro. Ali iti z Osvobodilno Fronto v zmago svojega naroda nad okupatorjem in njegovimi pomoč-niki, ali pa iti z belo gardo v končnoveljavni, po aprilskem že drugi popolni bankrot slovenske politične preteklosti — tako se je glasilo vprašanje za „sredince“.

Odločili so se za drugo pot. S tem pa so dejansko pod-prli v najtežjem razdobju slovenske narodne zgodovine naj-hujše okupatorje, kar jih je kdaj koli bilo na slovenskih tleh.

2. Njihova soodgovornost

Bili smo ekstremom, bili smo proti vsemu, kar je na Slovenskem povzročilo bratomorno klanje — se danes izvijajo „sredinski“ politični špekulanti.

Ze iz vsega, kar smo povedali doslej, je razvidna soodgo-vornost „sredincev“. Čeprav se človek nerad spušča v restavriranje in ponavljanje raznih razgovorov iz časov, ko se je snovala in širila Osvobodilna Fronta, je treba na tem mestu vendarle

spregovoriti o dejstvu, ki soodgovornost „sredinskih“ političnih spekulantom še prav posebno osvetljuje.

Bilo je na koncu leta 1941 ali pa na začetku 1942, vsekakor v zimskih mesecih 1941 in 1942. Takrat je imel Izvršni Odbor OF zadnjič neposredne osebne stike (pismenih in preko pooblaščenecv jih je bilo vse v letošnje leto še zmeraj dosti) z dvema odločilnima katoliškima „sredincema“. S strani Osvobodilne Fronte smo se sestanka udeležili predsednik Vidmar, pokojni dr. Aleš Stanovnik in pisec tega članka. Katoliške „sredince“ smo ponovno vabili v Osvobodilno Fronto, oni pa so se ponovno izmikali z vsemi mogočimi in nemogočimi „razlogi“. Obema gospodoma smo Vidmar, Stanovnik in jaz tedaj jasno povedali naslednje: Danes smo priča silnemu poletu našega narodno osvobodilnega gibanja. Bela garda, ki že odkrito denuncira in celo že vrši skupno z Italijani preiskave pri naših ljudeh, si ob moralno političnem pritisku tega poleta še vedno ne upa nastopiti z oboroženimi oddelki. Ne dvomimo, da se bo okupatorski pritisk še zaostрил, kajti sedanja situacija postaja za italijanskega okupatorja povsem nevzdržna. Tudi o tem ne dvomimo, da se bo zaradi poostrenega okupatorjevega pritiska del slovenskih narodnih množic, ki nam sedaj sledi, trenutno zamajal. Tedaj bo nastopil položaj, ko bo bela garda lahko vzpostavila svoje oborožene oddelke. Vaš vstop v Osvobodilno Fronto in vaš vpliv med uglednimi katoliškimi krogi bi lahko že danes bistveno zožil možnosti bodočega nastopa bele garde. Če tega ne boste storili, boste nosili vso odgovornost za poskus državljanske vojne, ki pa — to poudarjamo — ne bo državljanska vojna z naše strani, kajti mi predstavljamo in bomo dosledno predstavljali narod, temveč bo oboroženo narodno izdajstvo na strani okupatorja. Ne dvomimo, da ga bomo premagali, toda nadaljne posledice pripišite svojemu sedanjemu ravnanju. — Gospod je na vse to odvrnil, da sicer predvideva „državljansko“ vojno na Slovenskem, da bodo po njegovem prepričanju izšli iz take „državljanske“ vojne kot zmagovalci „rdeči“, da pa on v Osvobodilno Fronto vendarle ne more vstopiti.

Podobne razgovore bi bilo mogoče navesti tudi glede tako imenovane „nacionalne“ sredine.

Ali je po vsem tem vsaj formalno še mogoče govoriti o

neodgovornosti sredinskih političnih špekulantov za vse, kar se je dogodilo na Slovenskem?!

Toda celo formalna odgovornost gre še dalje ...

3. Oni in Mihajlović

Vselej smo bili proti sodelovanju z okupatorjem — stokajo danes „sredinci“. Toda gospodje pozabljajo, da so od vsega začetka pa do vsega konca z vsemi sredstvi branili in proglašali za jugoslovanskega narodnega voditelja — nikogar drugega kot Dražo Mihajlovića. „Sredinski“ politični špekulanti se danes ne morejo niti tako izgovarjati, kot se recimo izgovarja lahko marsikdo v inozemstvu, češ, bili smo prevarani. Osvobodilna Fronta jim je glede Mihajlovića nalila čistega vina že leta 1941. Čistega vina o Mihajloviću jim je nalil tudi „njihov“ človek, tedanji generalštabni polkovnik bivše redne jugoslovanske vojske, sedanji generallajtnant NOVJ Jakob Avšič, ki je bil 1941 osebno pri Mihajloviću in ga je Mihajlović celo imenoval za svojega komandanta Slovenije. „Sredinski“ špekulanti so prav dobro vedeli, da se Mihajlović tolče na nemški in italijanski strani proti partizanom, toda tega niso hoteli javno priznati, kajti tako bi si odžagali vejo, na kateri so sedeli, tako bi se odrekli osnovnega aduta, od katerega so si obetali, da jim bo po mrhovinarsko pomagal zasesti hrbet slovenskega naroda, čeprav nimajo niti vpliva, niti organizacije, niti vojske.

Dejstvo, da so si izbrali Mihajlovića za svojo zastavo, bi že bilo samo ob sebi brez vsega drugega zadosten dokaz o njihovem dejanskem — naj vam ne bo prehudo, gospodje — sodelovanju z okupatorjem. Toda njihova odgovornost sega vsekakor še dalje in globje ... „Sredinski“ politični špekulanti so bili kaj kmalu v najtesnejših stikih z Mihajlovićevimi oficirji v Sloveniji. Del tako imenovane „sredine“, se je že spomladi in poleti 1942 odločil skupno z najožjim mihajlovićevskim oficirskim krogom za — denunciranje. Objektivno je v borbo proti OF na neposredni okupatorjevi strani potemtakem že tedaj potegnil — vse „sredino“ ... V snovanju „plave garde“ 1943, ki ni bila ničesar drugega kot belogardizem na novih „ilegalnih“ pozicijah,

pa je bila z redkimi izjemami bolj ali manj neposredno udeležena dejansko vsa „sredina“.

Čim so se „sredinci“ v taki meri zlizali z mihajlovičevskimi oficirji, je za njihovo pretežno večino celo njena „sredinska“ vloga postala — ena sama velika laž ...

4. Oktober in november 1942

Konec poletja 1942 se je zgodilo, kar je Osvobodilna Fronta predvidevala v razgovoru s katoliškima „sredinskima“ gospodoma. Zaradi trenutnih okupatorjevih udarcev in trenutnega omahovanja v delu slovenskih narodnih množic je beli gardi uspelo nastopiti z orožjem proti lastnemu narodu. Tedaj je Izvršni Odbor Osvobodilne Fronte izdal proglas slovenskemu narodu v splošnem in tako imenovanim sredinskim „skupinam“ ter njihovim „voditeljem“ še posebej. Pozval jih je na združitev v borbi proti državljanski vojni, ki jo skuša zanetiti bela garda. Nekaterim „sredinskim“ voditeljem so bila napisana izčrpna splošna in osebna pisma o položaju. Pooblaščenci Izvršnega Odbora so navezali z njimi ponovne osebne stike v smislu proglasa Izvršnega Odbora Osvobodilne Fronte. Zastonj. Gospodje „sredinski špekulanti niso obsodili bele garde, temveč so belo gardo proglasili za upravičen odpor proti — „partizanskemu divjanju“. Dali so vso moralno podporo beli gardi takrat, ko je nastopila z največjo silo. Izpovedi bodo kasneje pokazale, da so dajali tudi dejansko podporo. Hkrati se je v tem času med „sredinci“ še razširilo denunciantstvo, ki se mu je del „sredincev“ vdal še spomladi in poleti 1942. „Sredinski“ špekulanti so pač menili, da jemlje Osvobodilno Fronto hudič in da velja sedaj stopiti iz rezerve tudi v odnosu do okupatorja. Bomo že še skrili pred zavezniki taka dejstva, danes gre za to, da bela garda uniči Osvobodilno Fronto! Meja med odkritim belogardistom in „sredincem“ se je čudno zabrisala.

Objektivno in subjektivno je bila tedaj vsa slovenska reakcija prepričana, da je spričo udarcev, ki jih je zadal okupator Osvobodilni Fronti, že brez pomena, tiščati v ogenj še drugo, „sredinsko“ železo. Po svoji stari, toda zakoniti navadi se je seveda ponovno — zmotila.

Objektivna razvojna linija „sredine“ poteka torej nekako takole: Ob prvem veličastnem in mogočnem poletu Osvobodilne Fronte je „sredinsko“ drugo železo reakciji nujno potrebno zaradi njenega frontalnega boja proti narodni onotnosti čim doživi Osvobodilna Fronta pod okupatorjevim udarcem prvo resnejšo krizo, se meja med odkrito belo gardo in „sredino“ prvič očitno zabriše; v nadaljnjih peripetijah se poskuša bivša sredina iz taktičnih razlogov sicer izviti iz belogardističnega objema, toda logika in zakonitost dogajanja, ji tega ne dovolita več, dejansko se pogreza globlje in globlje; tik pred končno zmagom Osvobodilne Fronte postane „sredinsko“ drugo železo, ki je to pot prvič pripravljeno, da se „razgreje“ na ofarskem ognjišču, vsej reakciji — zadnja bilka rešitve. Kolikor posamezni „sredinci“ odnosno skupinice „sredincev“ izjemoma vsega tega subjektivno niso bili udeleženi, je sicer osebno tem bolje za njih, neizbriše pa njihove soodgovornosti in jim ne daje legitimacije, da tudi po 15. septembru še na karkoli računajo...

Kljub vsemu Osvobodilna Fronta ni prenehala pozivati „sredincev“ kot politični pojav in pojem. Kogar hočejo bogovi uničiti, ga udarijo s slepoto — pravi stari antični pregovor. Glede na dosedanje linijo Osvobodilne Fronte v njenem odnosu do „sredincev“ bi skoraj lahko rekli: Kogar je hotela OF uničiti, ga je obdajala z dobroto in potrpežljivostjo!

Ni kriva Osvobodilna Fronta, če so „sredinci“ sami preskrbeli takemu pregovoru vso vsebinsko resničnost.

5. Kapitulacija Italije.

Ob kapitulaciji Italije je spregledal marsikateri omahljivec, ki je dotlej precej krepko tičal pod „sredinskim“ vplivom. Pa so jo taki možje hkrati z drugimi, namreč z doslednimi borei lepo primahali iz Ljubljane in drugih mest na partizanski teren, začeli so se čuditi in odpirati oči, prepričali so se, da je bil njihov korak pravilen, marsikdo med njimi je opravil potrebno pokoro za časa velike nemške ofenzive.

Mar ni bilo „sredinskim“ špekulantom vsaj ob italijanski okupaciji mogoče spregledati?! Ali jim je bilo zares treba, da

so prakso, s katero so začeli pod italijanskim okupatorjem, nadaljevali tudi pod nemškim okupatorjem?!

Mi odgovarjamo:

Kar so začeli so tudi logično in zakonito nadaljevali.

Logika in zakonitost dogajanja, vsebujeta vsekakor moralno vrednoto. V naših časih se namreč špekulantje, ki sta jih stisnila v svoje klešče logika in zakonitost dogajanja, praviloma prepozno zavedo zavožene taktike in izgubljene igre ter se logično in zakonito — zašpekulirajo ...

6. Mednarodni ugled nove Jugoslavije raste

Iz dneva v dan so se množili dokazi o mednarodnem ugledu nove Jugoslavije ...

Dovolj je torej bilo časa do 15. septembra, da se gospodje spametujejo. Menili pa so, da Osvobodilna Fronta še vedno ni zadosti močna. Po 15. septembru se je končno tudi njim zazdelo, da je Osvobodilna Fronta postala dovolj močna. Po 15. septembru so torej nekako spoznali, da so po treh letih in pol dočakali vendar zadostno moč Osvobodilne Fronte. Toda na žalost je to njihovo spoznanje prepozno!

Gospodje „sredinski“ špekulanti, kje ste bili leta 1941 in 1942, ko smo vas pozivali v Osvobodilno Fronto?! Kje ste bili takrat, ko ste imeli vso možnost, da beli gardi otežkočite nastop z orožjem v rokah proti lastnemu narodu?! Kje ste bili takrat, ko je bilo treba vsaj obsoditi oborožen podvig bele garde?! Kje ste bili, ko so se ob italijanski kapitulaciji pravilno usmerjali tudi poslednji omahljivci?! In kje ste bili tedaj, ko smo vas pozvali, da obsodite belogardistični prehod na nemško stran?! Ne samo, da niste storili ničesar, kar je bila vaša dolžnost, tudi sami ste se večinoma neposredno spečali z okupatorjem.

Danes vemo, kje ste ... Prav dobro razumemo, da bi sedaj radi paktirali z Osvobodilno Fronto. Vemo tudi, prav dobro vemo, da ste ravno tako neodkritosrčni kakor ste bili neodkritosrčni leta 1941 in leta 1942. Seveda, okoliščine so se spremenile, končno ste se vendarle dokopali do spoznanja in radi bi prenesli v Osvobodilno Fronto, kar ste doslej počeli izven nje.

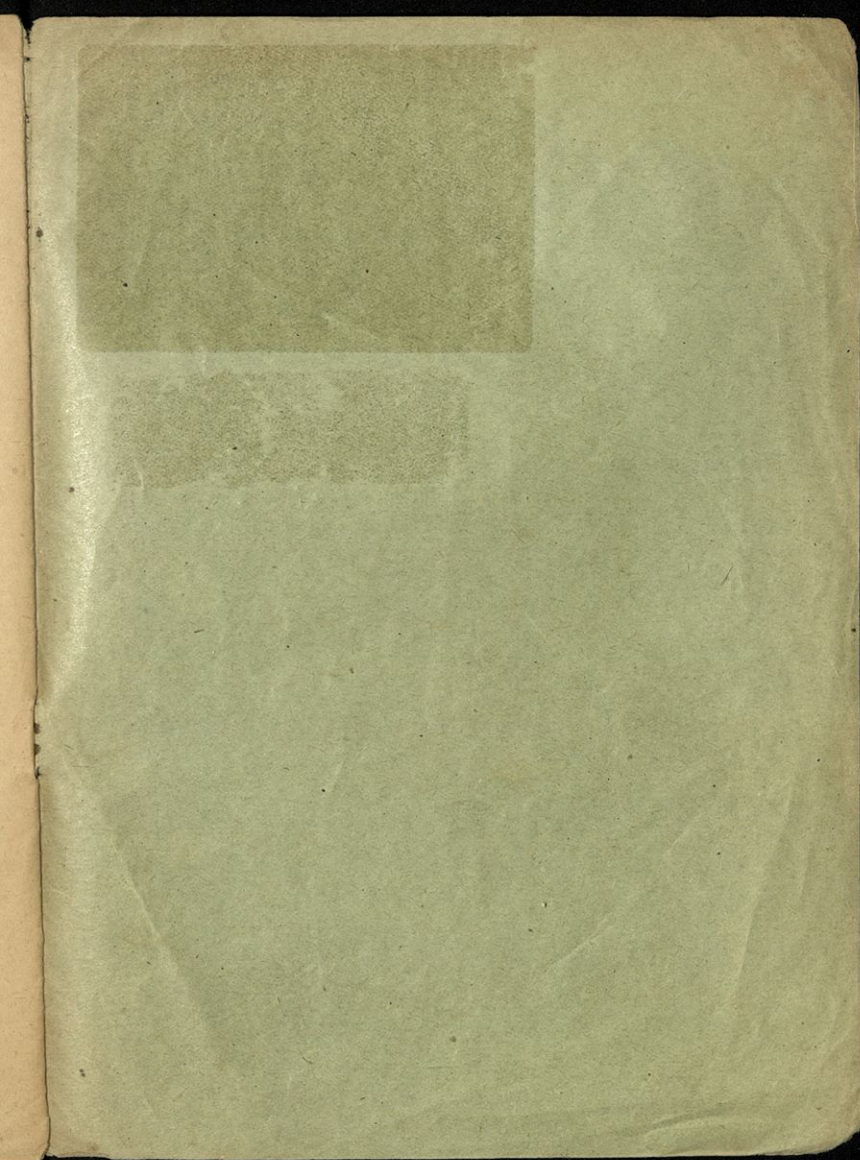
Toda gospodje, mi vemo tudi to, da danes ne predstavljate nikogar več razen sebe! In vas samih je prekleto majhna peščica . . . Celo vaša slavna vojska — Mihajlovičeva vojska — se je razblinila v nič. Zmagovite srbske divizije, ki bodo kmalu zayzele Beograd, gonijo njo in njenega „komandanta“ skupaj z Nedićem in njegovimi!

Naši srbski bratje poznajo lep izraz, ki ga bomo to pot uporabili tudi mi.

Ta izraz se glasi: Po 15. septembru — JOK.

* * *

Ker smo vendarle dobri ljudje, vam lahko damo dober nasvet (kolikor seveda razne izpovedbe ne bodo dakazale vaših dejanj, ki sodijo pred pravično narodno justico). Tisti, ki se še niste osebno spečali z okupatorjem se odrecite, dokler je še čas vseh prav vseh odvišnih špekulacij in ambicij po raznih paktih in nadaljni „politični karieri“ ter se spomnite, kaj ste recimo kot navadni ljudje (za razlike od zares navadnih ljudi — vsekakor težko obremenjeni) dolžni novi Jugoslaviji. Kot taki in kot prav nič več poskušajte popravljati grehe iz preteklosti, kolikor jih je sploh mogoče popraviti in kolikor je še v vas osebne ter nacionalne časti.

UNIVERZITETNA KNJIŽNICA MARIBOR

16337

COBISS

095001214

ZA ČITALNICO